

YURTDIŞINDA YAPILAN İHALE KONUSU İŞLERDE ASGARİ İŞÇİLİK UYGULAMASI

1. GİRİŞ

5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun 85'inci maddesi, kamu idareleri ve belirli kuruluşlar tarafından ihale mevzuatına göre yaptırılan işler ile özel nitelikteki inşaat işlerinde, işi yapan işveren tarafından Kuruma yeterli işçilik bildirilip bildirilmediğinin Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK) tarafından araştırılmasını öngörmektedir. Bu düzenlemenin temel amacı, sigortalı çalıştırılmasına rağmen eksik prime esas kazanç bildirilmesi veya hiç bildirim yapılmaması suretiyle Kurum alacaklarının zayi edilmesini önlemektir.

Ancak ihale konusu işin fiilen Türkiye Cumhuriyeti sınırları dışında gerçekleştirilmesi hâlinde, asgari işçilik uygulamasının hukuki dayanağı ve uygulanabilirliği uzun süre tartışma konusu olmuş, SGK'nın farklı birimleri tarafından verilen çelişkili talimatlar uygulamada tereddütlere yol açmıştır. Bu çalışma, yurtdışında yapılan ihale konusu işlerde asgari işçilik uygulamasının hukuki çerçevesini, idari görüşlerin evrimini ve güncel durumu ortaya koymayı amaçlamaktadır.

2. ASGARİ İŞÇİLİK KAVRAMI VE HUKUKİ DAYANAĞI

5510 sayılı Kanun'un 85'inci maddesinin birinci fıkrasında, ihale konusu işlerde ve özel nitelikteki inşaat işlerinde Kurumca yapılacak araştırmanın usulü düzenlenmiştir. Buna göre, işin niteliği, büyüklüğü, teknolojik özellikleri ve benzeri kriterler dikkate alınarak belirlenen asgari işçilik oranları üzerinden, işverenin bildirmesi gereken sigortalı sayısı ve prime esas kazanç tutarı tespit edilmektedir.

Asgari işçilik uygulaması, kural olarak işin Türkiye'de icra edilmesi varsayımına dayanır. Zira uygulamanın dayanağı olan işçilik hesaplamaları, ülke içindeki çalışma hayatı, ücret seviyeleri ve sigortalılık rejimi esas alınarak oluşturulmuştur.

3. YURTDIŞINDA YAPILAN İHALE KONUSU İŞLER BAKIMINDAN SORUN

İhale makamının Türkiye'deki bir kamu idaresi olması, işverenin Türkiye'de kurulu bulunması veya işin ifası için Türkiye'den işçi götürülmesi, ilk bakışta 5510 sayılı Kanun'un 85'inci maddesinin uygulanabileceği izlenimini vermektedir. Nitekim SGK tarafından geçmişte verilen bazı talimatlarda, yurtdışında yapılan işlerde dahi, Türkiye'den götürülen işçilerin 5510 sayılı Kanun'un 4/1-a bendi kapsamında sigortalı sayılması gerektiği gerekçesiyle asgari işçilik araştırması yapılması gerektiği ifade edilmiştir.

Buna karşılık, bazı idari görüşlerde ise işin fiilen ülke sınırları dışında yapılması nedeniyle, söz konusu işten dolayı uygulanması gereken asgari işçilik tutarının tespitinin hukuken mümkün olmadığı, bu nedenle asgari işçilik araştırması yapılmaksızın işlemlerin sonuçlandırılması gerektiği belirtilmiştir. Özellikle Türkiye'nin taraf olduğu sosyal güvenlik sözleşmeleri çerçevesinde, çalışanların sigortalılıklarının çalışılan ülke mevzuatına tabi olduğu durumlarda, bu görüş daha da ağırlık kazanmıştır.

4. İDARİ GÖRÜŞLERDEKİ ÇELİŞKİ VE UYGULAMADAKİ SORUNLAR

SGK'nın farklı tarihlerde verdiği talimat ve görüş yazılarında; - Yurtdışında yapılan işlerde, Türkiye'den götürülen işçiler bulunması hâlinde asgari işçilik araştırması yapılması gerektiği, - İşverenin yurtdışında yerleşik olmasının denetim ve tahakkuk işlemlerine engel teşkil etmediği, - Buna karşılık, işin fiilen yurtdışında yapılması nedeniyle asgari işçilik tespitinin hukukî mümkün olmadığı

yönünde birbiriyle bağdaşmayan değerlendirmelere yer verildiği görülmektedir. Bu durum, aynı nitelikteki işler bakımından farklı uygulamaların ortaya çıkmasına ve hukukî belirlilik ilkesinin zedelenmesine neden olmuştur.

07.08.2025 Tarihli Genel Yazı ile Getirilen Birliktelik

Asgari işçilik uygulamasındaki bu dağınıklık, Asgari İşçilik Daire Başkanlığı tarafından yayımlanan 07.08.2025 tarihli ve 122453230 sayılı genel yazı ile giderilmiştir. Anılan genel yazıda özetle;

- Kamu idareleri veya diğer sayılan kuruluşlar tarafından ihale edilen işin fiilen Türkiye Cumhuriyeti sınırları dışında gerçekleştirilmesi hâlinde,
- İşverenin Türkiye'de kurulu olması,
- İhale makamının Türkiye'deki bir kamu kurumu olması,
- İşte Türkiye'den götürülen veya görevlendirilen personelin bulunması

gibi unsurların, tek başına 5510 sayılı Kanun'un 85'inci maddesi kapsamında asgari işçilik araştırması yapılabilmesi için yeterli bir hukukî dayanak oluşturmadığı açıkça belirtilmiştir.

Bu çerçevede, Türkiye'de ihale edilmiş olsa dahi yurtdışında fiilen yaptırılan ihale konusu işler bakımından, işyeri dosyası tescil edilmiş veya mevcut bir işyeri dosyası üzerinden işlem yapılmış olsa bile, söz konusu iş için asgari işçilik araştırması yapılmaması gerektiği kabul edilmiştir.

5. DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Yurtdışında yapılan ihale konusu işlerde asgari işçilik uygulaması, uzun süre idari görüşler arasındaki çelişkiler nedeniyle belirsizlik arz etmiştir. 07.08.2025 tarihli genel yazı ile, işin fiilen yurtdışında gerçekleştirilmesi hâlinde 5510 sayılı Kanun'un 85'inci maddesine dayalı asgari işçilik araştırması yapılamayacağı yönünde açık ve yeknesak bir uygulama benimsenmiştir.

Bu düzenleme, hukukî belirlilik ve öngörülebilirlik ilkeleri açısından isabetli olup, uygulamada yaşanan tereddütleri büyük ölçüde ortadan kaldırmıştır. Bununla birlikte, Türkiye'den geçici görevle yurtdışına gönderilen işçilerin sigortalılık statülerinin ve prim yükümlülüklerinin, sosyal güvenlik sözleşmeleri ve ilgili mevzuat çerçevesinde ayrıca değerlendirilmesi gerektiği unutulmamalıdır.

BARIŞ ERDEM DANIŞMANLIK SOSYAL GÜVENLİK HUKUKU EKİBİ

